

Marktraadpleging Grondwateranalyses KRW 2015-2018

Verslag d.d. 24-06-2014, Provinciehuis Utrecht

AGENDA

Welkom + Voorstelrondje

De inkoop van de provincie Utrecht heet iedereen welkom en de deelnemers stellen zich voor.

Inleiding

De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de KRW (Europese Kaderrichtlijn Water) voor het beheer van grondwater. De provincies zullen in de periode 2015 t/m 2018 voor de KRW minimaal twee meetronden grondwaterkwaliteit uitvoeren. Deze vergadering heeft ten doel om meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden van analysebepalingen en de samenstelling van stofpakket/parameters voor grondwater.

Aan de hand van een presentatie worden stapsgewijs diverse discussiepunten besproken om kennis uit te wisselen.

Dit verslag met de geanonimiseerde bevindingen van deze marktraadpleging wordt gepubliceerd op www.tenderned.nl

ALGEMENE AFSpraak

Marktpartijen krijgen tot uiterlijk 16 juli 2014 de tijd om de stoflijst nader te bestuderen. Daarbij zullen de marktpartijen de lijst aanvullen door het vullen van extra kolommen met de volgende gegevens:

- KOLOM 1 "*Q-beschikbaar*" > JA/NEE (aangeven of er een Q beschikbaar is)
- KOLOM 2 "*validatierapport beschikbaar*" > JA/NEE (aangeven of een kwantitatieve bepaling mogelijk is gebaseerd op een validatierapport)
- KOLOM 3 "*screening*" > JA/NEE (aangeven of de stof alleen te bepalen is via screening)
- KOLOM 4 "*LOQ*" > de LOQ die het lab hanteert voor deze parameter.
- KOLOM 5 "*LOD*" > de LOD die het lab hanteert voor deze parameter.
- KOLOM 6 "*analysepakket*" > tot welke analysepakket behoort stof
- KOLOM 7 "*CASNUMMER_COR*" > (verbeterde) CASnummers aanvullen
- KOLOM 8 "*zoet-zout grondwater*" > aangeven of rapportagegrenzen afwijken voor zout en vanaf welke chloride gehalten
- KOLOM 9 "*Monstervolume*" > aangeven monstervolume voor de stof(groep)

De door de marktpartijen aangepaste lijsten worden door de provincies vertrouwelijk behandeld. Op basis van deze nieuwe informatie zullen de provincies een herbeoordeling maken van de perceelsamenstelling en de perceelindeling. Bij de definitieve uitvraag zal de nieuwe stoflijst met perceelverdeling worden bekendgemaakt.

Discussiepunten

Nb. Vanwege de interactieve setting van het overleg en de overlap tussen discussiepunten zijn vaak meerdere punten tegelijkertijd aan bod gekomen. Onderstaand zijn de opmerkingen en afspraken zo goed als mogelijk weergegeven per onderdeel.

- **ACCREDITATIE > vereist NEN17025**
- **Q per parameter > is dit mogelijk voor alle gevraagde stoffen?**

KRW vereist geaccrediteerde laboratoria die voldoen aan NEN17025.

Q per parameter:

reactie marktpartijen: Niet elke parameter is mogelijk te rapporteren met een Q. Er staan 'nieuwe' stoffen in de lijst die nog niet algemeen veelvuldig gemeten worden.

Betrouwbaarheid kan ook op andere manier gegarandeerd worden waarbij wél een kwantitatieve bepaling wordt verricht. Gebruikmakend van validatierapporten kan de betrouwbaarheid gemotiveerd worden.

Vraag provincie: is er voor elke stof een validatierapport/rapportage beschikbaar?

Antwoord marktpartijen: voor het merendeel wel.

Vraag provincie: wordt een concentratie gerapporteerd die rekening houdt met een recovery?

Antwoord marktpartijen: daar wordt niet voor gecorrigeerd

Marktpartijen: vraag bij de offerteaanvraag om validatierapporten. Het kan zijn dat deze soms nog met enige spoed geregeld moeten worden. Belangrijk is dat dit is gebeurd voor de ingangsdatum van het contract dan wel voor aanvang van de meetronden.

Provincies melden dat de stoffen in perceel 3 en 4 niet formeel verplicht te meten zijn voor grondwater volgens de KRW. De provincies beschouwen dit echter als relevante onderzoekparameters. De KRW-verplichte accreditatie is dan ook niet strikt noodzakelijk.

Conclusie: De provincies nemen de mogelijkheid van kwantitatieve bepaling onderbouwd met validatierapport mee in overweging bij de uitvraag. De provincies kunnen hiermee rekening houden bij het opstellen van de stoflijst en rapportagegrenzen.

- **STOFGROEPVERDELING**

Perceel 1 & 2 liggen vast

Deze percelen bevatten veelal bekende stoffen. Het zijn de KRW –verplichte stoffen + wat extra stoffen voor algemene kennis + per en tri

Nb. pH, temperatuur en geleidbaarheid zijn geen stoffen maar deze parameters worden wel gevraagd.

Perceel 1

Vraag provincie: komen er bepaalde metalen automatisch mee?

Antwoord marktpartijen: er wordt uiteraard meer gemeten, maar dan moet de meetwaarde ook geaccrediteerd worden (is toch duurder). Voor bijna alle extra metalen komen toch extra kosten bij (verduunningen etc.).

Nb. besef dat eventuele extra stoffen (niet gevraagde stoffen) vaak niet geaccrediteerd zijn.

Vraag marktpartijen: is de ionenbalans ook niet gewenst?

Antwoord provincie: ja, die is zeker gewenst en zal onderdeel van de uitvraag zijn waarbij de provincie een methode voorschrijft.

Afspraak: Ionenbalans bepaling wordt toegevoegd bij de uitvraag voor perceel 1

Opmerking marktpartijen: er zitten wel haken en ogen aan de ionenbalans, dus je kunt er niet altijd wat mee. *Reactie provincie:* dat klopt, desondanks vinden de provincies dit een belangrijke indicator voor de kwaliteit van de meting.

Perceel 2: bestrijdingsmiddelen + EDTA + VHK (per / tri), stoffen die geen bestrijdingsmiddel zijn verhuizen naar perceel 4

Perceel 3 & 4

Opmerkingen marktpartijen:

- Voor de stoffen in perceel 4 geldt dat deze mogelijk niet allemaal relevant zijn voor grondwater
- Voor sommige stoffen in perceel 2, 3 & 4 is er huiswerk nodig om dit na te gaan.
- Thiocarbamaten worden vaak gemeten als CS₂ --> ETU (afbraakproduct, **CAS: 96-45-7**) is beter om te meten.
- CAS nummers zijn voor het lab wel noodzakelijk om te weten
- Geen enkel lab zal eenvoudig de hele lijst kunnen aanbieden (nu al), dat vraagt enkele maanden werk om uit te zoeken of de extra stoffen ook geboden kunnen worden.
- Voorstel om de labs anoniem te laten melden welke stoffen (nog) niet standaard in de meetpakketten zitten, en welke wel (zie algemene afspraak beoordeling stoflijst marktpartijen).
- Sommige stoffen/isomeren worden gerapporteerd als som,

Afspraak: Marktpartijen geven aan welke stoffen beter als som gerapporteerd kunnen worden

Opmerkingen marktpartijen:

- Er staan halogeenzuren in zowel perceel 3 als 4. Het is logischer deze samen te voegen.
- Brandvertragers zijn waarschijnlijk nooit aangetroffen in grondwater
- perceel 4 zijn veel verschillende soorten > levert een hoog prijskaartje op. Beter groeperen binnen dit perceel.
- In perceel 4 moet men zich afvragen of het nuttig is om te meten, ook of en indien er stoffen eerder zijn aangetroffen? Dit pakket gaat erg kostbaar worden door de verschillende methoden.
- Wat is de noodzaak om dit perceel te meten? Dat moet toch belangrijker zijn dan de prijs?

Reactie provincie: percelen 3 & 4 zijn bedoeld om een nulmeting te realiseren voor 'emerging substances' en verontreinigende stoffen.

Is perceel 4 wel geschikt als aanbesteding? Er kan namelijk veel verschil tussen provincies zitten.

Reactie provincie: provincies nemen de lijst nog door, voor de uniformiteit en uitwisselbaarheid wordt een ruim pakket gevraagd. De provincies kijken bij dit pakket alleen naar wat eerder bij drinkwaterbedrijven/ oppervlaktewaterbeheerders of grondwaterbeheerders is aangetroffen > dat kan de huidige lijst nog doen laten inkorten.

Marktpartijen: de helft van perceel 4 valt onder (bodemsanering)pakketten, de andere helft is 'een uitdaging'.

Provincies: de standaard saneringsstoffen kunnen misschien buiten het gevraagde pakket blijven omdat de meeste provinciale meetpunten in principe in niet beïnvloed terrein staan.

Marktpartijen: per en tri naar perceel 1 i.p.v. perceel 2?

Provincies: nee, dit is onwenselijk, per en tri zijn KRW verplicht.

Overigens zijn er nu stofgroepen genoemd waar individuele stoffen onder vallen > de lijst wordt opgeschoond. Nb. Mogelijk dat per en tri verhuizen naar perceel 4 omdat ze in de nulmeting vrijwel niet zijn aangetroffen

Aanpassing perceel 3 > ftalaten (DEHP), halogeenzuren (dibroomazijnzuur, dichloorazijnzuur, monochloorazijnzuur, diethyleentriaminepenta-azijnzuur (DTPA)), fenolen (2,4-dinitrofenol), musken (galaxolide (I en II) zijn géén geneesmiddelen en worden verplaatst naar **perceel 4**.

Aanpassing perceel 4 > Amidotrizoezuur gaat van perceel 4 naar perceel 3

COMPLEXITEIT PERCEEL 2,3,4

- **Welke stoffen zijn zeer onwaarschijnlijk en kunnen vervallen?**

De provincie geeft aan de hand van het Excel bestand met stoffen een toelichting. De stoffen zijn geselecteerd omdat ze een of meerdere keren zijn aangetroffen boven de detectielimiet in analyses van het grond- en of oppervlaktewater dan wel gemeld door de waterbedrijven. Niet alles is dus in provinciale meetnetten gevonden. Het is belangrijk om van tevoren duidelijk te krijgen welke stoffen de provincies willen weten en welke waardes uitgevraagd moeten worden.

De lijst met stoffen wordt per perceel doorgenomen in onderstaande tabel staan de opmerkingen die bij de betreffende stoffen zijn gemaakt.

Tabel opmerkingen bij stoflijst Marktpartijenraadpleging

Stof	casnummer	opmerking
<i>Perceel 1</i>		
pH	Nvt	Geen stof, veldmeting, toch bepalen in lab
Geleidendheid	Nvt	Geen stof, veldmeting, toch bepalen in lab
Temperatuur	nvt	Geen stof, veldmeting, toch bepalen in lab
hardheid	nvt	Is een berekening kan geen Q hebben, akkoord
vanadium	7440-62-2	Gewenste rapportagegrens wordt nog bepaald door provincies
<i>Perceel 2</i>		
captan	133-06-2	Stof breekt snel af in water, toch ondiep aangetroffen zal blijven staan
dicofol	115-32-2	breekt heel snel af/metaboliet is dan handiger/daarmee niet grondwaterrelevant, zal vervallen uit lijst
fluoreen	86-73-7	Is een PAK en zal onderdeel worden van perceel 4
HTI	28343-61-5	Casnummer toegevoegd
kresoxim		Is dit niet hetzelfde als kresoxim-methyl? CAS143390-89-0
Mancozeb	8018-01-7	cs2 methode voor de groep/niet individueel meten
Maneb	12427-38-2	cs2 methode voor de groep/niet individueel meten
Metam-natrium	137-42-8	Breekt snel af meet > methylisothiocyanaat CAS556-61-6
<i>Perceel 3</i>		
sulfamides	nvt	= verzamelgroep worden geschrapt
Galaxolide (I en II)	1222-05-5	= smaakstof > naar perceel 4
Zie >>		1-N,3-N-bis(2,3-dihydroxypropyl)-2,4,6-triiodo-5-(2-methoxyacetamido)-1-N-methylbenzene-1,3-dicarboxamide Stof vervalt
<i>Perceel 4</i>		
PFOS	1763-23-1	Perfluorooctaansulfonzuur (PFOS) Perfluoroverbindingen Wordt dubbel genoemd
Tri	79-01-6	Staan ook bij perceel 2 (blijven in perceel 2 = KRW verplichte stof) verwijderen uit perceel 4
Per	127-18-4	Staan ook bij perceel 2 (blijven in perceel 2 = KRW verplichte stof) verwijderen uit perceel 4

Opmerking provincies: Het is niet te verwachten dat aan de stoflijst stoffen zullen worden toegevoegd. Als er metalen aan de lijst worden toegevoegd kan dit een prijsverhogend effect met zich meebrengen.

De KRW is nu min of meer de standaard voor de meetprogramma's van de provincies. Voor de KRW zijn op dit moment naast de groep bestrijdingsmiddelen zes perceel 1 stoffen waar voor grondwater drempelwaarden zijn afgeleid. De provincies hebben in de stoflijst achterliggende informatie, o.a. wáár de stoffen zijn aangetroffen en door wíé. De provincies zullen de lijst nogmaals goed bestuderen om te kijken of er geen stoffen onnodig in de stoflijsten zijn terecht gekomen.

Er is voor de KRW een oppervlaktewaterlijst en grondwaterlijst met verplicht te meten stoffen. De prioritairere stofflijst KRW lijst geldt voor oppervlaktewater en daar zijn de provincies vanuit de KRW niet aan gebonden.

Markt: sommige stoffen breken heel snel af, is het wel verstandig om die te onderzoeken?
Klinkt de kwaliteitseis als een goed idee? De provincies willen meer partijen een kans bieden. Het is een onderdeel van de beoordeling.

PERCEEL 3 Geneesmiddelen.

Conclusie: Marktpartijen partijen geven aan welke stoffen extra kunnen worden bepaald binnen deze stofgroep. Ook wordt aangegeven of de rapportagegrenzen mogelijk lager kunnen dan nu gevraagd.

Afspraak: De provincies kijken nog een keer goed naar de lijst omtrent geneesmiddelen, gaan o.a. na hoe vaak een stof is aangetroffen en of het zinvol is om deze uit te vragen. Deze lijst wordt niet gepubliceerd maar geldt als huiswerklijst voor de provincies.

Afspraak: Sommige stoffen zullen verplaatst worden van perceel 3 naar perceel 4. Stoffen waarvan geen CASnummer bekend is worden van de stoflijst(en) gehaald.

PERCEEL 4 Opkomende nieuwe stoffen

Dit is een omvangrijke lijst en sommige stoffen komen o.a. via de media onder de aandacht. Brandvertragers zitten hier niet bij?

Advies: Per stof wordt aangegeven tot welke per stofgroep/analysegroep deze behoort. Er zullen stoffen zijn die een individuele bepaling vragen deze zullen kostenverhogend werken.

Marktpartijen: definieer groepen van stoffen die bij elkaar horen. Dan blijven er stoffen over die mogelijk wel of niet uitgevraagd zullen worden.

Provincie: Sommige stoffen zijn nog niet in de provinciale meetnetten gevonden. De metingen die gedaan zullen worden binnen dit onderzoek worden beschouwd als een 0-meting voor KRW. Dit geeft nieuwe inzichten voor de KRW. Soms leveren de waterbedrijven gegevens van probleemstoffen aan. Hier moet een afweging worden gemaakt of het stoffen betreft afkomstig van puntbronnen dan wel van diffuse bronnen.

- **CASNUMMERS > Alleen gerapporteerd casnummer?**

Marktpartijen vullen ontbrekende CASnummers zo mogelijk aan en / of verbeteren deze.
Provincies zullen bij de officiële uitvraag deze verbeteringen meenemen.

- **SCREENING vs KWANTITATIEVE BEPALING**

Markt: screening = type extractie en vergelijking met bibliotheek voor identificatie, dit geeft een gemiddelde uitspraak.

Provincie: screening is niet gewenst want daarmee is niet met zekerheid te zeggen dat een stof aanwezig is en in welke concentratie. Provincies vragen om kwantitatieve bepalingen.

Provincies zullen afwegen of screening mogelijk geschikt is ter bepaling van de bijzondere stoffen in perceel 4.

- **RAPPORTAGE ONDER RAPPORTAGEGRENSEN (RUWE DATA)**

Haalbaar tegen zelfde kosten? Bijvoorbeeld perceel 2,3,4?

Marktpartijen: welke rapportagevorm kies je? Digitaal of anders?

Provincie: BRO wil in de toekomst waarschijnlijk ook de ruwe data hebben.

Marktpartijen: wat is ruwe data? Is dat ruis?

Provincie: er zit meestal een gat tussen detectiegrenzen (LOD) en rapportagegrenzen (LOQ). Data tussen deze grenzen is voor provincies relevant en interessant daarom verzoek dit digitaal ook aan te leveren. Ook de BRO (Basis Registratie Ondergrond) vraagt om de meest nauwkeurige/originale informatie.

Marktpartijen: lab kan de ruwe data rapporteren, maar neemt alleen verantwoordelijkheid voor de LOQ

- **MEE-RAPPORTEREN VAN AANGETROFFEN MAAR NIET GEVRAAGDE STOFFEN?**

Provincies: dit wordt onderdeel van de (deel)score voor kwaliteit in de aanbesteding.

Het aantal extra stoffen weegt mee in de kwaliteitsscore. Dit is echter geen zwaarwegende factor.

- **RAPPORTAGEGRENZEN KRW**

KRW vraagt minimaal 30% van de norm. Dit betekent 0,03 ug/l als rapportagegrens bij een norm van 0,1ug/l (dit geldt voor bestrijdingsmiddelen en globaal voor de nieuwe stoffen).

Provincies: is dit veelal mogelijk? Zo nee, dan mogelijk de 0,03 ug/l optrekken naar 0,05 ug/l of zelfs 0,1 ug/l?

Bij beoordeling op onderdeel kwaliteit wordt bepaald voor hoeveel stoffen het lab voldoet aan de eis gevraagde rapportagegrenzen. Hoe meer stoffen voldoen, hoe hoger de score.

Marktpartijen: geven aan welke rapportagegrenzen ze kunnen behalen.

Conclusie: bepaling % van de gevraagde stoffen dat voldoet aan de eis van de rapportagenorm = Onderdeel score "kwaliteit"

Score: hoe meer stoffen voldoen hoe hoger het percentage en daarmee de score op dit onderdeel.

- **RAPPORTAGEGRENZEN VERLAGEN, HOEVEEL TIJD KOST DIT?**

Marktpartijen: minimaal ongeveer 3 maanden.

- **ZOUT GRONDWATER**

Voorstel aparte percelen (a en b per categorie) > beperkt aanbod monsters

Marktpartijen: voor b.v. metalen heb je last met hoge chloridegehalten (perceel 1), voor bestrijdingsmiddelen kan dit ook een probleem zijn. Rapportagegrenzen gaan wel omhoog bij zout.
provincie: stuur bij het aanleveren van de monsters de geleidbaarheid mee, dan is dat bekend bij het lab.

Provincie: als een zout en een zoet perceel pakket worden gemaakt, kan dat dan voor dezelfde prijs waarbij de rapportagegrenzen erop aangepast worden? Minder streng zijn (lees hogere grenzen voor zout).

Provincie: een rapportagegrens voor zout is er eigenlijk niet (is te diffuus) en is afhankelijk van de verdunning die wordt toegepast.

Marktpartijen: zout is altijd wat duurder omdat je meer verdunningen moet doen.

Provincie: Een beperkt deel betreft maar zoute monsters, maximaal 10-15% van de monsters zal zout zijn.

Marktpartijen: metalen met lage grenzen in zout is wel mogelijk, maar dan ga je naar andere methoden met andere prijzen.

Provincies: dat is waarschijnlijk niet noodzakelijk, we accepteren hogere rapportagegrenzen voor zoute monsters.

Afspraak: bij zoute monsters mogen afwijkende rapportagegrenzen worden gehanteerd voor de analyses waarbij dat uitmaakt.

Afspraak: provincies leveren veldwaarden EC mee met de monsters

Perceel 2 en 3 speelt het ook bij.

In de toelichting kolom zout toevoegen dat het invloed heeft op de meting i.v.m. extra kosten. Het kan wel maar is bewerkelijker doordat er zoet water aan toegevoegd moet worden.

Afspraak: provincies overleggen intern hoe nader om te gaan met zoute monsters.

- **WELKE STOFFEN VALLEN BUITEN DE ACCREDITATIE VOOR DE LABS?**

Afspraak: Marktpartijen geven dit aan in de lijst.

- **MONSTERVOLUMES**

Marktpartijen: houdt rekening met grotere monstervolumes met name voor perceel 4.

Afspraak: marktpartijen geven het monstervolume op per perceel/stofgroep

- **BRANDVERTRAGERS TOEVOEGEN? Welke stoffen zijn dit? BDE's**

Provincies moeten kijken of ze in oorspronkelijke lijst staan en of we dit willen laten meten.

Afspraak: Provincies zoeken dit nader uit

- **CAPACITEIT IS DIT MOGELIJK EEN PROBLEEM BIJ GROTE AANTALLEN?**

Marktpartijen: als er voldoende tijd is voor de rapportage en die ruim genomen wordt, zijn er geen problemen te verwachten. Wel is (gedeeltelijke) spreiding van de uitvoering tussen provincies gewenst. Ruim van tevoren aankondigen dat je met monsters komt en wanneer je die aanlevert bij het laboratorium.

Monstergegevens digitaal aanleveren naar het laboratorium.

Provincie: bemonstering gebeurt door provincies en diverse veldbureaus. De laboratoriumresultaten komen via het laboratorium.

Monstervolumes voor veldbureaus belangrijk om te weten. Met name als het om grote hoeveelheden gaat.

Afspraak: Binnen aanbesteding laboratoria aangeven hoeveel volume je nodig hebt. Vooral bij perceel 4 kunnen grote monstervolumes benodigd zijn.

- **VRAGEN MARKTPARTIJEN**

Marktpartijen: losse percelen zijn er nu terwijl er soms een combinatie van extractie methoden tussen stoffen uit percelen is. Is een combinatievoordeel aanbieden mogelijk tussen percelen?

Provincie: nee, wel wordt geprobeerd de perceelindeling/verdeling efficiënter te klusteren.

Marktpartijen: is er regie op de uitvoering?

Provincie: ja, een provincie zal de uitvoering van de meetronden coördineren. Er zullen waarschijnlijk ook meetronden plaatsvinden buiten de KRW en in alle contractjaren 2015-2016-2017-2018.

Marktpartijen: mag je vanuit de aanbesteding meerdere laboratoria kiezen per perceel.

Provincie: nee, gelijk speelveld voor alle aanbieders en er kan maar 1 partij een perceel winnen.

Afspraak: De marktpartijen partijen wordt verzocht uiterlijk 16 juli 2014 de gevraagde gegevens bij de provincie Utrecht aan te leveren. De provincie komt hier dan eind augustus/september 2014 op terug. September 2014 wordt de definitieve uitvraag ingezet door de provincies.

- **Afsluiting**

De provincie Utrecht sluit de marktraadpleging en dankt eenieder voor zijn inbreng.